

TALLINNA LINNUKLUBI

Keskkonnaministeerium
Looduskaitse osakond
Narva mnt 7a,
15172 Tallinn

Teema: Tallinna Linnuklubi ettepanek Paljassaare looduskaitseala moodustamiseks

Meie: 27.03.2009

Ettepanek loodusobjekti kaitse alla võtmiseks

Vastavalt Looduskaitseseaduse §-le 8 esitab MTÜ Tallinna Linnuklubi (TLK) käesolevaga ettepaneku ja põhjendused Paljassaare hoiuala (asukohaga Harjumaa, Tallinn) laiendamiseks, Natura loodusala moodustamiseks merel ja praeguse kaitsereežiimi muutmiseks looduskaitsealaks.

1. Põhjendus Paljassaare hoiuala ja Paljassaare Natura linnuala piiride laiendamiseks

Paljassaare hoiuala täna kehtivad piirid pandi paika 2001-2003. a, mil toimus riiklike Natura 2000 alade valimine üle-Euroopalise kaitsealade võrgustiku koosseisu. Piiride moodustamise aluseks olid parimad toona olemas olnud linnustikuandmed. Vastavalt Linnudirektiivile esitas Vabariigi Valitsus Paljassaare linnuala (EE0010170) Natura 2000 võrgustiku alana Euroopa Komisjonile 30.04.2004 (VV 5. augusti 2004.a. korraldus nr. 615-K). Vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusele nr. 144 (RT I, 07.07.2005, 38, 300) võeti Paljassaare linnuala kaitse alla hoiualana, pindalaga 277 ha.

TLK liikmed ja paljud teised amatöörornitoloogid on aastatel 2004-2009 järjepidevalt jälginud Paljassaare poolsaare ja ümbritseva rannikumere linnustiku koosseisu ja arvukust. TLK on korraldanud Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahalisel toel Paljassaare hoiuala kaitsekorralduskava koostamist, Paljassaare taimestiku (Ploompuu & Robal 2005¹), nahkhiirte, kahepaiksete ja roomajate (Masing, 2005), tolmeldajate (OÜ Gothica, 2005 & 2008) ning rannikumere elustiku ja elupaigatüüpide (Mereinstituut, 2008) jmt uuringute läbiviimist. Uuringute tulemustest järeldub, et Paljassaare hoiuala ei hõlma Paljassaare looduslikku kompleksi terviklikult ning mitmete kaitstavate liikide puhke-, toitumis- ja elupaigad jäävad hoiuala piiridest väljapoole ja seetõttu pole tagatud hoiuala kaitseesmärkide saavutamine.

¹ Kõik nimetatud uuringud on esitatud Keskkonnaameti Harju-Rapla-Järva regiooni eelkäijatele ning on kättesaadavad ka Tallinna Linnuklubist

Hoiuala praegune merepiir ei hõlma aulide (*Clangula hyemalis*) ega sõtkaste (*Bucephala clangula*) riikliku tähtsusega² rändepeatus- ja talvituspaiku Väike-Paljassaare poolsaare ümbruses, Vahemadala piirkonnas ja Paljassaare lahes. Mereinstituudi poolt uuritud merealal tehti 2008.a suvel kindlaks Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübid 1110 „Mereveega üleujutatud liivamadalad“, 1140 „Mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud“ ning 1170 „Karid“. Mitmed tähtsad merelindude toitumisalad paiknevad just sealsetes karide piirkondades (vt lisad 1 ja 2). Laienenud ala piires on 2004-2009.a. kohatud rändepeatustel ja talvel korraga 500-1100 isendilisi sõtkaparvi ja 2000-13 000 is. auliparvi. Paljassaare poolsaare ümbruse rannikumere elustiku ja elupaikade uuringu aruanne on kättesaadav aadressil www.tallinna-linnuklubi.ee/rannikumeri.

Hoiuala praegune maismaapiir ei lähtu Paljassaare poolsaare põhjaosast kui ühest looduslikust kompleksist. Väljaspool hoiuala piiri paiknevad avatud ruderaalkooslus Paljassaare järvest edelas (Paljassaare järve, Tallinna Vee vanade kompostiplatside ja Paljassaare lahe vahel) ning poolavatud võsastikud Katariina kai ja hoiuala piiri vahel. Sellele vaatamata moodustavad need alad koos hoiualaga ökoloogilises mõttes ühtse terviku, mida linnud kasutavad hoolimata inimese pandud piiridest.

Paljassaare poolsaare põhjaosa on Mustjõe suudmeala (Kopli lahe kaguosas) kõrval üks kahest olulisimast röövlindude koondumispaigast Tallinnas, kui mitte arvestada Tallinna territooriumil paiknevat Aegna saart ja Ülemiste järve ümbrust. Paljassaare põhjaosa avamaastikud, sh ka kõnealune ruderaalkooslus Paljassaare järvest edelas, on tähtis kaitsealuste liikide (välja-loorkull (*Circus cyaneus*), kanakull (*Accipiter gentilis*), raudkull (*Accipiter nisus*), hiireviu (*Buteo buteo*), karvasjalg-viu (*Buteo lagopus*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), lõopistrik (*Falco subbuteo*), rabapistrik (*Falco peregrinus*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*)) rändepeatuspaik. Nimetatud ala on ühtlasi osa hoiualal pesitseva Linnudirektiivi Lisa I liigi roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*) pesitsusterritooriumi tuumalast.

Poolavatud võsastikud Katariina kai ja hoiuala tänase piiri vahel on olulised pesitsus- ja rändepeatuspaigad värvulistele. Alal pesitseb iga-aastaselt kuni 3 paari hānilasi (*Motacilla flava*) ja kuni 2 paari punaselg-õgijaid (*Lanius collurio*). Lābirāndel on kohatud sinirinda (*Luscinia svecica*). Kaks viimati nimetatut on Linnudirektiivi Lisa I liigid. Alale ulatuvad ka III kaitsekategooria taimeliikide – aas-karukella (*Pulsatilla pratensis*) ja roosa merikanni (*Armeria elongata*) kasvukohad ning Loodusdirektiivi II lisa liigi – suur-kuldtiiva (*Lycaena dispar*) – elupaik.

TLK hinnangul on Paljassaare hoiuala kaitsevārtuste säilimiseks ja Euroopa Komisjoni ees võetud kohustuste tagamiseks vajalik Paljassaare hoiuala piire laiendada.

Paljassaare hoiuala ja Paljassaare Natura linnuala piiride laiendamise ettepanek on toodud joonisena lisades 3 ja 4. Elektroonsed Mapinfo kaardikihid on kättesaadavad <http://www.tallinna-linnuklubi.ee/ettepanek>.

² S.o. vastavalt 1000 is. (sõtkad) ja 5000 is. (aulid). Viide: Kesktalvine veelindude loendus – 2008. Leho Luigujõe. - <http://www.eoy.ee/projektid/tvl/aruanne2008.pdf>

2. Põhjendus Natura loodusala moodustamiseks

Lähtudes Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi teadlaste poolt Paljassaare rannikumeres tehtud uuringutest teeb TLK ettepaneku moodustada Natura loodusala teatud mereelupaigatüüpide kaitseks Tallinna lahes. Nn Paljassaare loodusala piiriettepanek on toodud joonisena lisas 5. Elektroonsed *Mapinfo* kaardikihid on kättesaadavad <http://www.tallinna-linnuklubi.ee/ettepanek>.

“Paljassaare hoiuala ja selle ümbruse rannikumere elupaikade uuringu” aruande lisas on kirjas, et “Eesti rannikumere uuringutele toetudes võib väita, et enim kaitset vajavad Paljassaare hoiuala piirkonnas „karid“ ning „mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud“, kuna nende osatähtsus kogu Eesti ja ka Paljassaare hoiuala piirkonnas on madal.” Mereelupaigatüüpide paiknemine alal on kujutatud lisas 2.

EU Life projekti „Merekaitsealad Läänemere idaosas“ välja töötatud elupaikade klassifikatsiooni järgi on Eesti uuritud merealadel ja Paljassaare hoiualal vähelevinud ja haruldased järgmised elupaigad:

- 2 „varjatud kõvad põhjad karpide kooslustega“,
- 3 „varjatud kõvad põhjad ilma kindla liigilise domineerimiseta“,
- 4 „varjatud pehmed põhjad õistaimede kooslustega“,
- 6 „varjatud pehmed põhjad karpide kooslustega“,
- 7 „varjatud pehmed põhjad ilma kindla liigilise domineerimiseta“,
- 8 „mõõdukalt avatud kõvad põhjad *Fucus vesiculosus* kooslustega“,
- 9 „mõõdukalt avatud kõvad põhjad *Furcellaria lumbricalis* kooslustega“,
- 10 „mõõdukalt avatud kõvad põhjad karpide ja *Balanus improvisus* kooslustega“,
- 16 „mõõdukalt avatud pehmed põhjad *Furcellaria lumbricalise* kooslustega“.

Nende elupaikade puhul on tegemist kaitset vajavate objektidega. Tegemist on elupaikadega, mis omavad tähtsust nii lindude ja kalade toitumispaijana kui erinevate rannikumere liikide elukeskkonnana. Nn Paljassaare loodusala kaitseks tuleb laiendada Paljassaare hoiuala merepiire ning asendada hoiuala kaitsereežiim looduskaitsealaga (vt p. 3). Loodusala hakkab paiknema - Paljassaare rannikumere sihtkaitsevööndis ning Paljassaare lahe ja Vahemadala piiranguvööndites. Paljassaare loodusala pindala on TLK ettepaneku kohaselt 14,9 km².

3. Põhjendus kaitstava ala kaitsereežiimi muutmiseks

TLK teeb ettepaneku Paljassaare hoiuala (Natura linnuala) piiride laiendamise ja Paljassaare (lahe) loodusala moodustamise käigus ühtlasi muuta ala kaitsestaatus ning moodustada Paljassaare looduskaitseala, mis hõlmab nii Paljassaare linnuala kui Paljassaare loodusala.

Paljassaare hoiuala kaitsekorralduskava (kinnitatud 26.09.2008) rakendamine on viimase 4 aasta jooksul näidanud, et hoiuala režiim ei ole piisav järgmiste Paljassaare hoiuala puudutavate tegevuste reguleerimiseks:

- pesitsusaegsete liikumispiirangute kehtestamine kaitstavate liikide pesitsuspaikades maismaal ja merel;
- lahtiste koertega jalutajate ja muude soovituslike külastusreeglite vastu eksijate korrale kutsumine;
- massiürituste korraldamine ja inimeste suunamine;
- sissepääsu õigusega mootorsõidukiga sõitmise keelamine ja rikkujate karistamine
- kalastushuviliste kodanike autoga sissepääsu lubamise legitiimsus;
- mittetoimiv keskkonnajärelevalve, kuna Keskkonnainspeksioonil puudub voli nende eelnimetatud kitsaskohtade kontrollimiseks ja karistamiseks, kuna hoiuala kaitsereežiimi otserakendamine Looduskaitseseaduse alusel on liiga üldine, et tagada tõhus kaitsemeetmete rakendamine Paljassaare hoiualal.

TLK andmetel on Paljassaare hoiuala naabrusse planeeritud mitmed elamuehitusalad, mille negatiivne kumuleeruv mõju seab tõsisesse ohtu Paljassaare hoiuala kaitseväärtuste säilimise ja soodsa seisundi tagamise. Endise Paljassaare sadama territooriumile kavandatakse elamupindu 20 000 – 30 000 uuele püsielanikule ning rajatakse tehissaar Tallinna lahte. Vahetum oht hoiualale on Ecobay asumi rajamine Paljassaare poolsaare läänekaldal paiknevale jäätmevõimaldamaale, mis paikneb Tallinna reoveepuhastusjaama ja mere vahel. Nn Ecobay alale planeeritakse korterelamuid ja eramuid 6000 inimesele, ärihooneid, sadamaid, golfiväljakut jm. Ecobay asumiga kaob vajalik puhvertsoon hoiuala väärtuslikematelt aladelt (nt Paljassaare järv ja märgala), külastuskoormus ületab hoiuala taluvuspiiri ning toimivad rändekoridorid katkevad. On alust arvata, et kirjeldatud arendustegevuste realiseerimine kahjustab Paljassaare linnuala kaitse-eesmärke, kui hoiuala kaitsestaatus ei muudeta.

TLK on veendunud, et hoiuala staatus, nagu see on sätestatud kehtivas Looduskaitseseaduses, ei võimalda võtta adekvaatseid meetmeid Paljassaare linnuala kaitse-eesmärkide täitmiseks ega linnustiku soodsa seisundi tagamiseks. Seni kehtivad soovituslikud külastusreeglid ja võimetus piirata külastajate liikumist teatud paikades lindude pesitsusajal on viinud randtiiru (*Sterna paradisaea*) ja jõgitiiru (*Sterna hirundo*) koloonia hävimiseni Väike-Paljassaare tipus. Seega saab väita, et hoiuala režiimi tõttu Paljassaarel pole Eesti Vabariik juba praegu suutnud osaliselt täita oma kohustust selle üle-euroopalise tähtsusega Natura-ala kaitsmisel.

TLK näeb eeltoodud probleemide lahenduse ühe osana looduskaitseala moodustamist. Vastasel juhul pole TLK hinnangul võimalik Paljassaare hoiuala kaitseväärtuste säilimine ja riigil Euroopa Komisjoni ees võetud kohustuste täitmine.

4. Kaitse alla võtmise eesmärk

Praegu on Paljassaare hoiuala kaitseesmärk EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liigi elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: luitsnökk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), rägapart (*Anas querquedula*),

rääkspart (*Anas strepera*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), sõtkas (*Bucephala clangula*), soorüdi (*Calidris alpina*), kõvernokk-rüdi (*Calidris ferruginea*), värbrüdi (*Calidris temminckii*), väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), aul (*Clangula hyemalis*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), jääkoskel (*Mergus merganser*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rooruik (*Rallus aquaticus*), hahk (*Somateria mollissima*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) ja suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*).

Piiride laiendamisel ja Paljassaare looduskaitseala loomisel tekib võimalus alal täiendavalt tagada järgmiste Linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide (kokku 16 liiki) elupaikade kaitset: hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), ristpart (*Tadorna tadorna*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), väiketiiir (*Sterna albifrons*), plüü (*Pluvialis squatarola*), suurrüdi (*Calidris canutus*), leeterüdi (*Calidris alba*), väikerüdi (*Calidris minuta*), plütt (*Limicola falcinellus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), heletilder (*Tringa nebularia*), kivirullija (*Arenaria interpres*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), suitsupääsuke (*Hirundo rustica*), hänilane (*Motacilla flava*).

Paljassaare looduskaitseala kaitse-eesmärk oleks ühtlasi Loodusdirektiivi I lisa mereelupaigatüüpide 1110 „Mereveega üleujutatud liivamadalad“, 1140 „Mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud“ ning 1170 „Karid“ kaitse.

5. Pindala ja objekti asukoha kirjeldus

Kaitstav ala ja selle laiendus asuvad Harjumaal Tallinnas Põhja-Tallinna linnaosas ning Eesti Vabariigi territoriaalmeres. Laienduste pindala on ligikaudu 20,6 km² rannikumeres ja 0,328 km² maismaal. Loodava Paljassaare looduskaitseala pindala oleks orienteeruvalt 20,88 km². Laienduste kaart on esitatud lisades 1 kuni 4.

6. Kaitseks kavandatavate piirangute kirjeldus

Looduskaitseala tsoneeringu ettepanek on kujutatud graafiliselt lisades 3 ja 4. Ettepaneku kohaselt luuakse 2 sihtkaitsevööndit ja 4 piiranguvööndit.

- Paljassaare järvede sihtkaitsevöönd (0,5240 km²),
- Paljassaare rannikumere sihtkaitsevöönd (5,703 km²),
- Väike-Paljassaare piiranguvöönd (0,3403 km²),
- Suur-Paljassaare piiranguvöönd (0,5490 km²),
- Paljassaare lahe piiranguvöönd (2,159 km²),
- Vahemadala piiranguvöönd (11,61 km²)

Paljassaare looduskaitseala vööndites kehtivad kõik looduskaitseseaduses §-des 30 ja 31 kirjeldatud piirangud. Kaitse-eeskirjas tuleb täiendavalt lisada täpsustused inimeste liikumispääsude ja lemmikloomade jalutamise kohta.

Näiteks Paljassaare järve sihtkaitsevööndis ja Paljassaare rannikumere sihtkaitsevööndi maismaa osal tuleb kehtestada inimeste liikumispääsude lindude pesitsusperioodil 1. maist 31. juulini ning rannikumere osal täiendavalt veesõidukitega liikumise keeld 1. maist 31. oktoobrini. Kõikjal alal tuleb kehtestada suukorvita ja jalutusrihmata koertega sisenemise keeld.

7. Kaitse alla võtmisega ja kaitse korraldamisega seotud kulutuste hinnang

Piiride laiendamise ja looduskaitseala moodustamisega eeldatavalt lisanduvaid kulutusi ei teki, kuna tegemist on administratiivsete toimingutega. Ala kaitse korraldamise kulud samuti ei suurene, vaid kulutused on sarnased Paljassaare hoiuala kaitsekorralduskava rakenduskavas aastateks 2008-2016 (kinnitatud 26.09.2008) toodule. Looduskaitseala moodustamisega tekib vajadus nimetatud kaitsekorralduskava üle vaadata ja ajakohastada.

Paljassaare looduskaitseala moodustamise ja piiride laiendamise ettepanek on läbiarutatud ja heakskiidetud Tallinna Linnuklubi üldkoosolekul 25. märtsil 2009 .a.

Käesolev ettepanek ning lisadokumendid, sh Mapinfo formaadis kaardikihid, on üles laaditud <http://www.tallinna-linnuklubi.ee/ettepanek>.

Käesolevaga teeb Tallinna Linnuklubi keskkonnaministeeriumile ettepaneku võtta käesolev ettepanek menetlusse. Tallinna Linnuklubi aitab meelsasti menetluse algatajat ja ekspertiisi läbiviijaid loodusobjekti kaitse alla võtmise menetluse käigus tekkivate küsimuste lahendamisel.

Lugupidamisega,

Meelis Uustal
MTÜ Tallinna Linnuklubi
juhatuse liige

Lisad: 5 lk

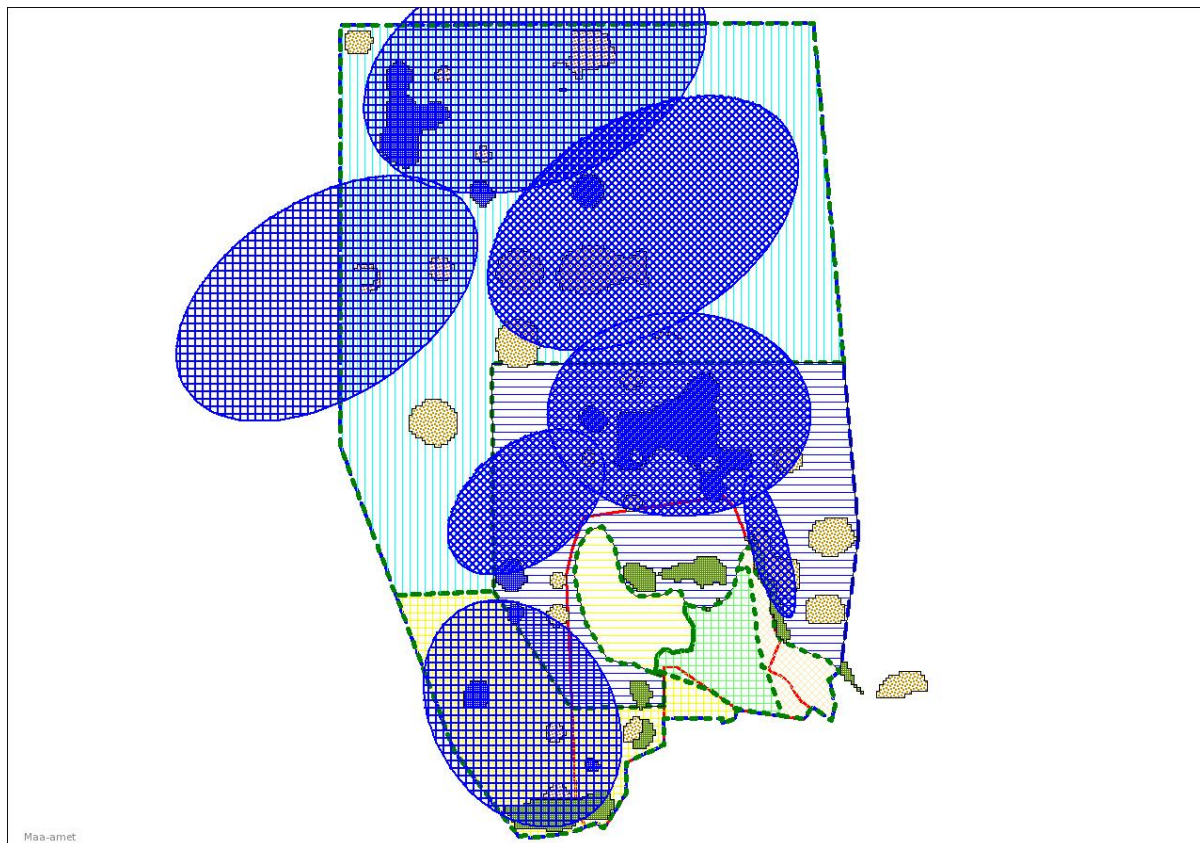
Koopia:

Keskkonnaameti Harju-Rapla-Järva regioon, Viljandi mnt 16, 11216 Tallinn.

Lisa 1

Aulide ja sõtkaste koondumisalad Paljassaare piirkonnas (joonisel kujutatud skemaatiliselt siniste ruuduliste ellipsitena)

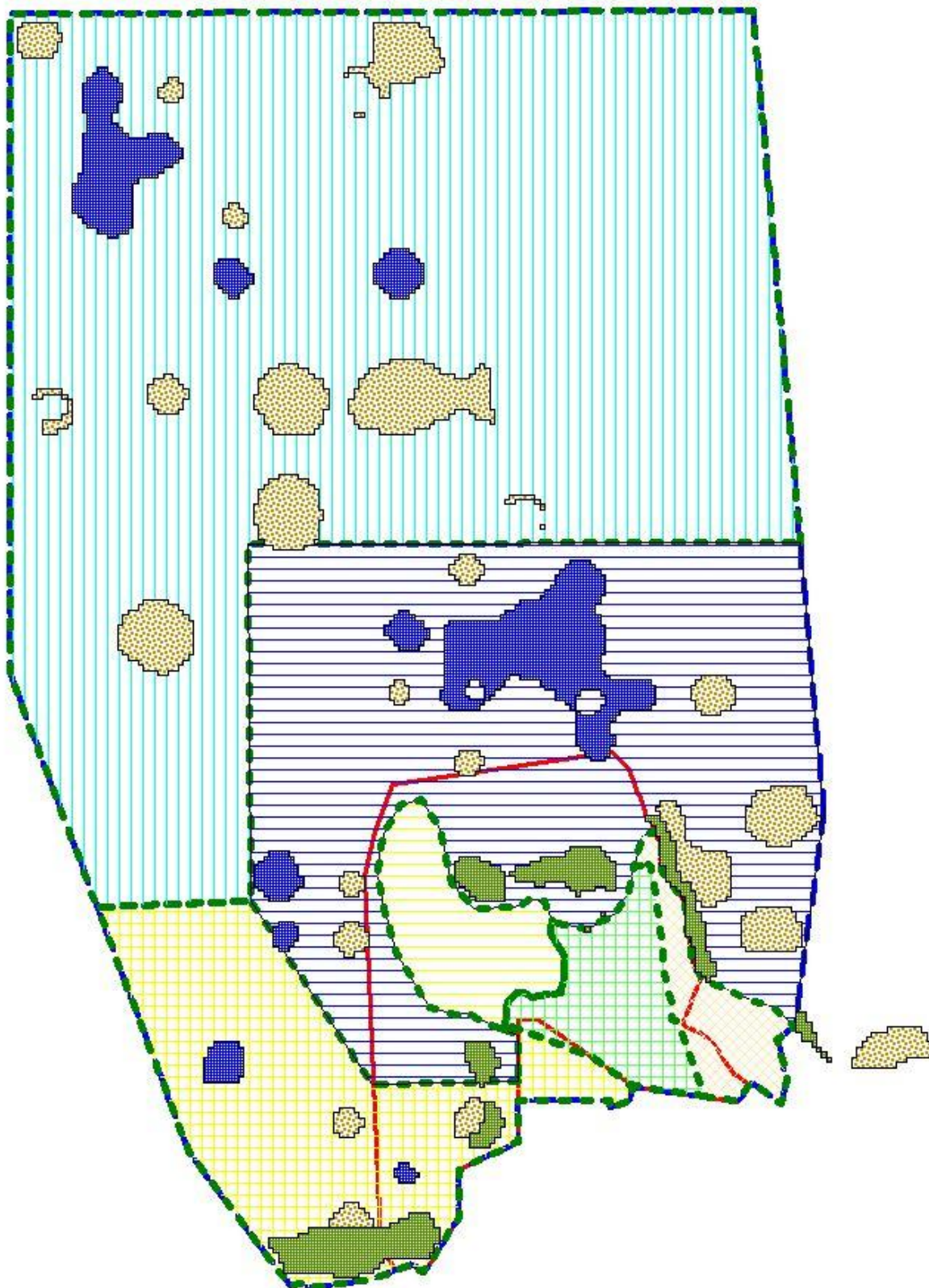
Lisa 2

Paljassaare piirkonna mereelupaigatüüpide kaart (Mereinstituut, 2008 järgi).

Tumesinine – karid (1170)

Beež – mereveega üleujutatud liivamadalad (1110)

Tumeroheline – mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud (1140)

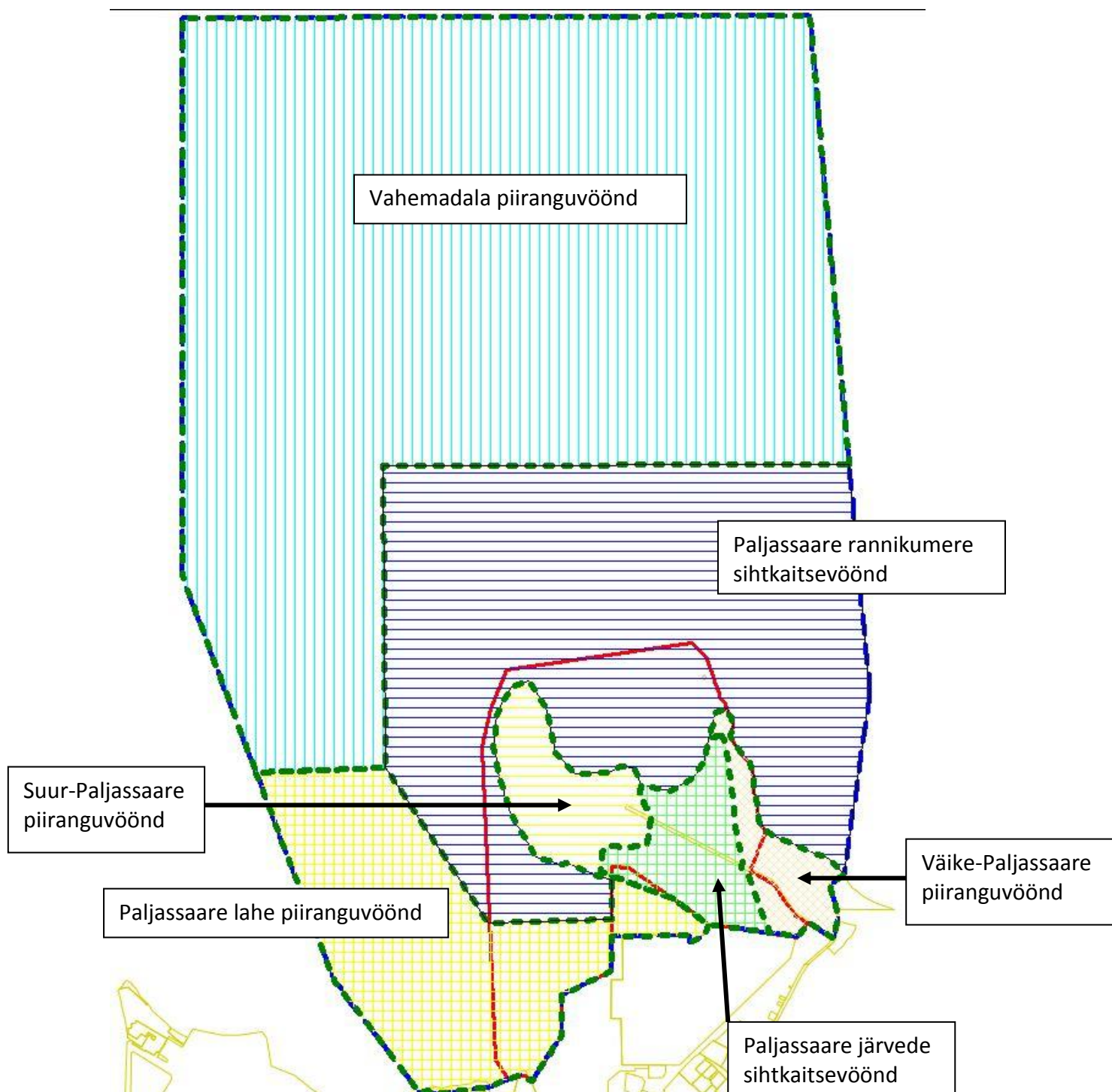
Lisa 3

Paljassaare hoiuala piiride laiendamise ettepanek

Punane joon: praegune hoiuala piir

Sinine (ja roheline) katkendjoon: uus piiriettepanek

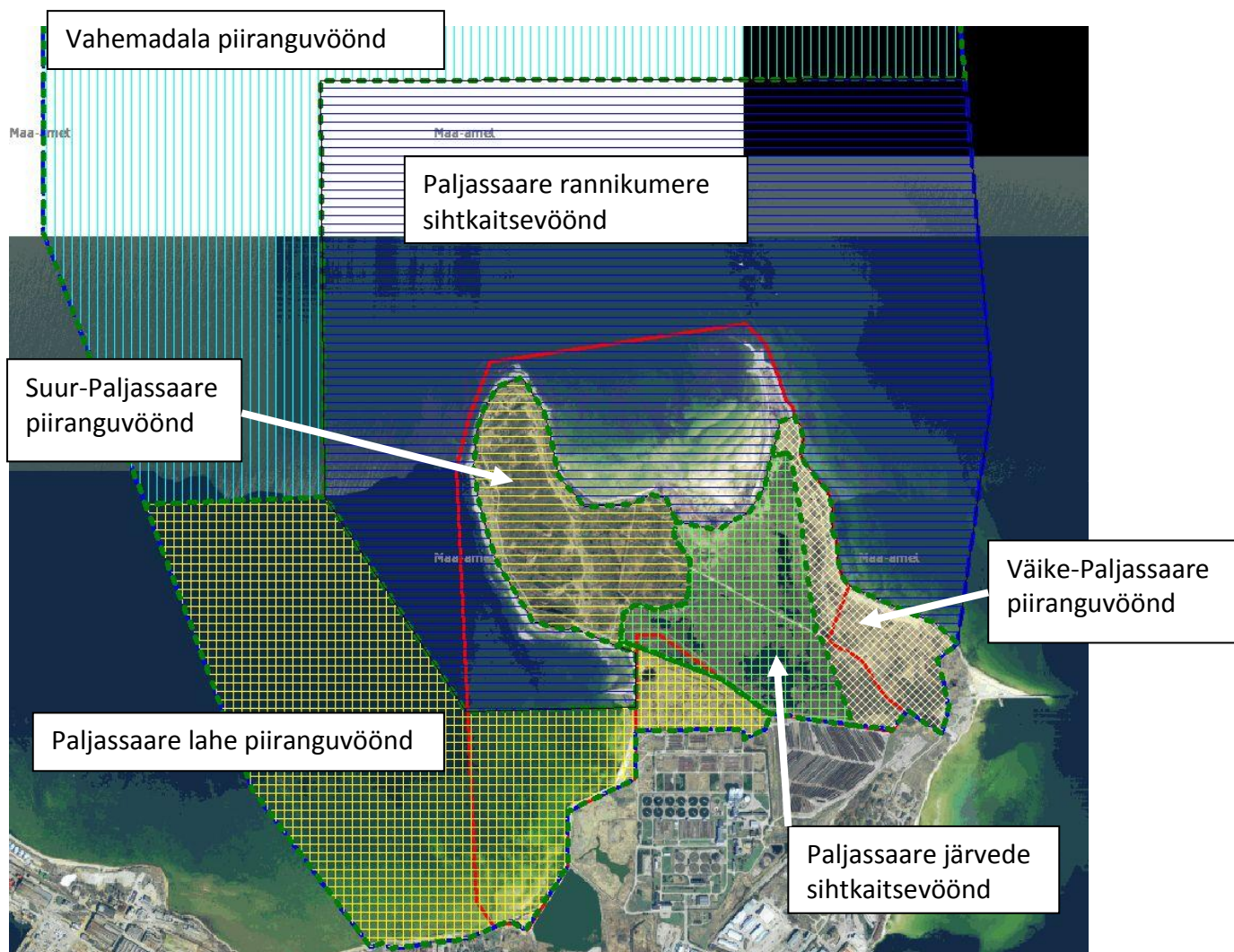
Roheline katkendjoon: vööndite piirid

Lisa 4

Paljassaare hoiuala piiride laiendamise ettepaneku lõunaosa ortofotol

Lisa 5

Paljassaare loodusala piiride ettepanek (musta ristjoonega) ning vähelevinud ja haruldasemate LIFE-elupaikade paiknemine (Mereinstituut, 2008 järgi).

Tumelilla - 2 „varjatud kõvad põhjad karpide kooslustega“,

Pruun - 3 „varjatud kõvad põhjad ilma kindla liigilise domineerimiseta“,

Sinakasroheline - 4 „varjatud pehmed põhjad õistaimede kooslustega“,

Tumesinine - 6 „varjatud pehmed põhjad karpide kooslustega“,

Beež - 7 „varjatud pehmed põhjad ilma kindla liigilise domineerimiseta“,

Helelilla - 8 „mõõdukalt avatud kõvad põhjad *Fucus vesiculosus* kooslustega“,

Must - 9 „mõõdukalt avatud kõvad põhjad *Furcellaria lumbricalis* kooslustega“,

Helesinine - 10 „mõõdukalt avatud kõvad põhjad karpide ja *Balanus improvisus* kooslustega“,

Punane - 16 „mõõdukalt avatud pehmed põhjad *Furcellaria lumbricalis* kooslustega“.

